

GEZ 26	KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość Czeska Wieś
1. Nazwa Budynek mieszkalny w zagrodzie	2. Czas powstania ok. 1880 r.	7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym 	
4. Adres Czeska Wieś nr 33, dz. nr 513			5. Przynależność administracyjna województwo opolskie powiat brzeski gmina Olszanka
6. Formy ochrony Zarządzenie Nr WG-VII-55/2016 Wójta Gminy Olszanka z dnia 1 sierpnia 2016 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Olszanka			

1. Widok od wsch. 2. Widok od pld.-wsch. 3. Widok od pñ.-wsch. 4. Lokalizacja.

8. Historia, opis i wartości

Wieś po raz pierwszy wzmiankowana w 1310 r. jako *Bohemorum villa*, a następnie w 1358 r. jako *Bongischdorf*, w 1416 r. jako *Bemyschdorf*, a w 1417 r. jako *Bomischdorf*. Pierwszymi znanymi właścicielami wsi był ród Pogorzelsów, właściciele klucza miczałowskiego, w rękach którego miejscowość znajdowała się co najmniej od roku 1315. Z rodem tym należy wiązać budowę kościoła. W początku XV w. w Czeskiej Wsi odnotowano dwór lub sołectwo, a także młyn. W 1533 r. wieś nabył Melchior Hirsch, od którego przejął ją książę brzeski Jerzy II, który z kolei przekazał wieś miastu Brzeg w zamian za Czepielowice. We władaniu miasta pozostawała do reform administracyjnych państwa pruskiego z 1874 r., kiedy likwidacji uległa gmina Czeska Wieś, a miejscowość weszła w skład okręg administracyjny Jankowice Wielkie. W 1534 r. w księstwie brzeskim wprowadzono reformację, co wiązało się z przekształceniem kościoła na ewangelicki. W tym czasie istniał już folwark. W 1718 r. miała miejsce rozbudowa kościoła w ramach której nadbudowano wieżę i dobudowano kruchtę. W opisie statystycznym Śląska z 1783 r. we wsi wymieniono kościół, szkołę ewangelicką, a także 34 zagrody kmiecie, 24 zagrodnice i 11 chałupniczych. W tym czasie miejscowość liczyła 420 mieszkańców. Kolejny spis statystyczny z 1845 r. wymienia kościół, szkołę ewangelicką, wolne sołectwo oraz 114 domów. Wieś zamieszkiwało 547 osób.

Budynek datowany na ok. 1880 r., wzniesiony w południowej części wsi, w zabudowie zagrodowej. Zwrócony szczytowo względem drogi, założony na planie prostokąta, dwukondygnacyjny, podpiwniczony, nakryty dachem dwuspadowym. Murowany, otynkowany, z pokryciem z dachówki zakładkowej. Od północnego zachodu do budynku przylega nieco niższy obiekt gospodarczy. Elewacja południowo zachodnia ośmioosiowa, z otworami wejściowymi w osiach pierwszej i czwartej (podkreślony płytkim ryzalitem). Elewacja południowo wschodnia trójosiowa, w partii szczytowej dwuosiowa. Elewacja północno wschodnia sześciosiowa. Dekoracja architektoniczna zachowana jedynie w postaci uproszczonych gzymsów koronującego, jednego z gzymsów międzykondygnacyjnych i ujmującego szczyt. Otwory okienne zamknięte prosto, jedynie w szczycie łukiem pełnym. Otwory drzwiowe zamknięte prosto. Większość okien PCV jednodzielnych, jednopoziomowych. Zachowana stolarka dwudzielna, dwupoziomowa w podziale krzyżowym. W partii szczytowej stolarka dwupoziomowa, w podłemeniu dwudzielna, z podziałami szczeblinami. Drzwi współczesne.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Pokrycie dachowe zostało przed laty wymienione na dachówkę ahistoryczną, bez widocznych ubytków. Na jednej z połaci znajduje się instalacja fotowoltaiczna. Wody opadowe odprowadzane są z dachu poprzez rynny i rury spustowe. Mury bez widocznych odchylen czy spękań, w partiach dolnych zawilgocone. Tynki wtórne, z ubytkami w partiach dolnych. Zapewne w trakcie wymiany wypraw zniszczeniu uległa bogata dekoracja architektoniczna, widoczna na fotografii z tzw. fiszki adresowej z 1991 r. Stolarka pozbawiona malatur. Nowe okna i drzwi w formach ahistorycznych. Część otworów okiennych wyposażona w rolety zewnętrzne. Na elewacji szczytowej zamontowana jednostka zewnętrzna klimatyzacji.

Postulaty:

- rozpoznanie i wyeliminowanie przyczyn zawilgocecia murów,
- w przypadku podjęcia remontu budynku należy dążyć do: wymiany pokrycia dachowego na dachówkę ceramiczną, karpówkę lub łupek kamienny (ewentualnie jego imitację); wymiany tynków na nowe wykonane na bazie wapna hydraulicznego wraz z odtworzeniem zniszczonej dekoracji architektonicznej; wymiany okien i drzwi na stolarkę w formach nawiązujących do historycznej.

Budynek na fotografii z 1991 r. (źródło: fiszka adresowa, zbiory WUOZ Opole).

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Grzegorz Naumowicz, 31.01.2026 r.

G. Naumowicz

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewiązanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków